Algemene beschouwingen Progressieve Groepering Asten - Begroting 2027

Samen bouwen aan morgen

Perspectief op een duurzaam en sociaal Asten

Geachte voorzitter, collega-raadsleden, college, belangstellenden, kijkers en luisteraars,

Vorig jaar spraken wij over taken en knaken. Over de verantwoordelijkheid die wij als gemeente dragen en de middelen die daarvoor ontbreken. Onze inzet was helder: leefbaarheid beschermen, inwoners ondersteunen en zorgvuldig omgaan met grote investeringen. Die lijn houden wij vast. Tegelijk willen wij vandaag vooruitkijken. Want achter iedere begrotingspost staan mensen, en de besluiten die we nemen zijn van invloed op de toekomst van de inwoners van Asten, Heusden en Ommel.

Om maar meteen helder te zijn: wij kunnen in grote lijnen instemmen met de begroting voor 2027, maar voor 2028 en verder zien wij veel verbetermogelijkheden. Daarvoor gaan we ook samen het ZBB-traject in. De beperkte financiële ruimte die we komend jaar hebben heeft tot gevolg dat we moeten beginnen met wat nu al kan, want ook met beperkte middelen kunnen we richting geven.

Toekomst-perspectief

De afgelopen weken hebben jongeren verspreid over heel Europa gedemonstreerd. Hoewel de situatie in Nederland niet één-op-één vergelijkbaar is met die in andere landen, snappen wij wel de onderliggende oorzaken. De GenZ-generatie hoort en merkt voortdurend dat de toekomst onzeker is. Veel van hen hebben geen zicht op woonruimte, ze ervaren prestatiedruk, er zijn zorgen over oorlog en klimaat en ze zien dat de wereld wegkijkt van een genocide. Minder dan de helft van de jongeren ziet de eigen toekomst met veel vertrouwen tegemoet. Dat vraagt, ook van ons als bestuur van de mooie gemeente Asten, een serieus antwoord.

Wonen

De zekerheid voor en van woonruimte is tegenwoordig misschien wel het belangrijkste. Wie in Asten wil blijven wonen, moet die kans hebben. Wie elders gaat studeren of werken, moet kunnen terugkomen en wie hier nieuw komt wonen, moet zich welkom weten.

PGA blijft kiezen voor passende, betaalbare woningen voor iedereen. Asten is niet alleen voor mensen met een stabiele vaste baan, met een gezin met kinderen en met hoge inkomens. Afspraken over bijvoorbeeld doelgroepen en over betaalbaar wonen willen wij vastleggen waar dat juridisch mogelijk is.

Wij blijven erbij dat we de mogelijkheden voor woningdelen, woningsplitsing en samenwoon-initiatieven willen verruimen waar dat verantwoord kan. Zo benutten we bestaande gebouwen beter. Bespreek belemmeringen tijdig met initiatiefnemers en leg ons als raad voor waar moet worden afgeweken van beleid om goede plannen mogelijk te maken. Hiermee zorgen we er bijvoorbeeld ook voor dat ouderen die willen verhuizen naar een passende woning daarmee ruimte maken voor een volgend gezin.

Brede Welvaart

Onze plek in Brainport, met bedrijven en kennisinstellingen die internationaal voorop lopen, biedt ons kansen. We hebben een ideale positie om verder te bouwen, om de jeugd en jongeren zicht te bieden op een samenleving waarin niet alleen de economie bloeit, maar waarin mensen zich ook prettig voelen, ze in een veilige en schone omgeving kunnen leven en waar ze sociale verbondenheid ervaren. Daarvoor moeten de voorzieningen in onze kernen en wijken op peil blijven en afgestemd zijn op het aantal inwoners. En daar hoort een toegankelijk verenigingsleven bij.

Economische groei is hierbij een middel en brede welvaart het doel. Maar dit kunnen we alleen bereiken door samen te werken in de regio. Daarom willen wij onze regionale plek beter gebruiken, de Astense gemeenschap meer verbinden met kennis en met de beschikbare middelen.

Economie en vervoer

Samen met boeren, bewoners, natuur- en overige belangenorganisaties willen wij werken aan duurzame economie en landbouw. We moeten de kracht en kennis van Brainport verbinden met de kwaliteiten van Asten, bijvoorbeeld bij het uitfaseren van chemische bestrijdingsmiddelen.

Hiertoe moet een goede verbinding met onderwijs en werk, ook richting Deurne en Geldrop, nadrukkelijk onderdeel zijn van onze regionale inzet. Het gebruik van een auto moet niet noodzakelijk zijn om mee te kunnen doen, hiervoor dient bijvoorbeeld het openbaar vervoer ook op orde te blijven. De geplande vervoershub in combinatie met de aanpak van de N279 vormen samen een kans waar we gebruik van moeten maken.

Gelukkig wil ook het kabinet van D66, CDA en VVD Nederland weer in beweging krijgen. Niet alleen qua verkeer maar ook op het gebied van vergunningverlening en bijvoorbeeld bij de aanpak van netcongestie. De kabinetsplannen helpen om huishoudens meer zekerheid te geven en helpen ondernemers om te verduurzamen.

Wij moeten als Asten, samen met de regio, actief meewerken aan oplossingen voor de uitdagingen die op ons afkomen. Een aangekondigd plan of papieren afspraken zijn nog geen resultaat. Daarvoor moeten die plannen ook uitgevoerd worden.

De wereld staat niet stil en onze regio al helemaal niet. Dat betekent dat ook in Asten dingen veranderen. Deze veranderingen moeten we omarmen om ze te kunnen sturen. Onze inzet moet niet zijn dat we moeten behouden wat we hebben. Veranderingen kunnen bijdragen aan een duurzaam en sociaal toekomstperspectief voor ons als Astenaren maar ook voor de generaties na ons.

Duurzaamheid en Milieu

En daarbij moeten we dan ook eerlijk zijn over klimaatverandering: Nederland ligt niet op koers om haar klimaatdoelen te halen en dit geldt ook voor Asten. Afgelopen zomer was de warmste ooit gemeten in West-Europa. De gevolgen van hitte en droogte worden zichtbaar in onze leefomgeving, onze gezondheid en in de landbouw. Deze hitte heeft Nederland deze zomer ruim 9 miljard euro schade berokkend, hoeveel preventieve klimaatmaatregelen hadden we daarvoor niet kunnen nemen?

Een paar weken geleden waarschuwde CDA-eurocommissaris Hoekstra in Brussel nog dat we rekening moeten houden met verdere opwarming; dat uitstootvermindering én voorbereiding op de gevolgen nodig zijn. Daarbij benadrukte hij dat onze keuzes vandaag de gevolgen in de toekomst minder ernstig kunnen maken. Uitstel van maatregelen vergroot de opgave niet alleen voor ons maar vooral ook voor de generaties na ons.

Onze omgevingsvisie kiest voor een klimaatbestendig Asten in 2030. We hebben als Asten vorige maand al een mooie stap gezet met de regels rond kapvergunningen. Meer groen in het centrum blijft echter nodig: dit helpt zowel tegen hitte en droogte als tegen wateroverlast. Daarnaast zorgt het voor gezondere lucht en vergroot het de biodiversiteit. Door klimaat vanaf het begin mee te wegen in ruimtelijke plannen wordt voorkomen dat we later opnieuw moeten ingrijpen.

Daarnaast moeten we het doel om in 2050 volledig circulair te zijn als stip op de horizon houden. Onze regio kan daar met haar kennis veel aan bijdragen. In Asten willen wij ruimte geven aan hergebruik en willen we circulair ondernemerschap ondersteunen. Daar zijn vakmensen en ondernemers voor nodig, wij kunnen jongeren kansen geven om mee te bouwen aan een duurzame toekomst in een betere wereld.

Verantwoord kiezen

Maar goed, terug naar de begroting voor 2027. Het ZBB-traject moet wat ons betreft ook duidelijk maken wie door onze keuzes worden geraakt. Bij de behandeling van de kadernota eerder dit jaar vonden de andere partijen onze oproep aan het college, waarin we vroegen om bezuinigingen niet onevenredig hard bij inwoners in een kwetsbare positie neer te leggen, te ver gaan. Gelukkig zien we in de begroting dat het college deze oproep wel heeft beantwoord. Wat de PGA betreft moeten de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. En sterke schouders hebben we in deze booming regio zeker net zoveel als mensen die ondersteuning nodig hebben.

De beperkte middelen die we als Asten hebben om eigen beleid uit te voeren, moeten we slim inzetten. Allereerst op toekomstbestendig beleid en op beleid wat weinig tot geen kosten met zich meebrengt. We hebben hier al eerder voorbeelden van gegeven. Als duidelijk is dat een investering in preventie loont, dan moeten we die zeker niet nalaten. Zo is investeren in vroegsignalering niet alleen kosteneffectief maar draagt dit ook bij aan het welzijn van onze inwoners.

Bij de behandeling van de kadernota hebben we de oproep gedaan om ook financieringskosten te verwerken in projecten, aangezien onze reserves lager zijn dan de investeringen die het college voor ogen heeft voor de periode na 2027. We gaan binnenkort weer vervolg geven aan de toekomstplannen van de Schop. Om hierover te kunnen besluiten, dienen de volledige en eerlijke financierings-, onderhouds- en, zo leert ons helaas de ervaring, zeker ook exploitatiekosten inzichtelijk te zijn. Om te voorkomen dat in commissie en raad inhoudelijke vragen onbeantwoord blijven, willen wij voorstellen om een schriftelijke vragenronde over de toekomstscenario's voor de Schop te houden vóórdat we dit in de commissie en raad bespreken.

Actief samenwerken binnen de regio leidt tot een grotere uitvoeringskracht en minder financiële risico's. Maar die samenwerking vergt, zoals we gezien hebben, wel overleg en communicatie. Uitgelegd moet worden waarom beslissingen worden genomen en inwoners moeten zich vertegenwoordigd weten bij het (al dan niet gezamenlijke) bestuur. Dit geldt met name ook voor jongeren, wij geven richting aan hun toekomst. Wij blijven het dan ook noodzakelijk vinden hen goed te informeren en hen meer te betrekken bij het bestuur, bijvoorbeeld door het instellen van een jongerenraad.

Bij goede communicatie hoort ook een sterke pers. Als het gaat om de geschreven pers dan zijn we in Asten al goed voorzien maar eerlijk gezegd heeft Asten de afgelopen jaren relatief weinig belangstelling van de lokale en de regionale omroepen gekregen. Het standpunt van het college dat een professionele, onafhankelijke en lokaal verankerde omroep nodig is, onderschrijven wij. Als het, om de ontwikkeling van een goede regio-omroep mogelijk te maken, nodig is om hier incidenteel een financiële bijdrage aan te leveren, dan staan wij open voor voorstellen.

Onze boodschap, of misschien wel opdracht, richting het Rijk blijft dezelfde: zorg dat gemeenten structureel voldoende geld krijgen om hun maatschappelijke taken duurzaam, eerlijk en met oog voor lokaal maatwerk uit te voeren. Zeker bij complexe jeugdzorg kan een kleine gemeente de grote financiële risico's moeilijk alleen opvangen. Landelijke ambities vragen om uitvoerbare afspraken en passende middelen, ook voor kleinere gemeenten: de aftopping moet eraf. Wij roepen het college dan ook op om deze boodschap actief uit te blijven dragen en de druk richting kabinet te verhogen.

Asten heeft betrokken inwoners, inventieve ondernemers en een regio met grote mogelijkheden. De PGA wil die kracht gebruiken om jongeren vertrouwen te geven en om onze dorpen leefbaar te houden voor alle inwoners. Met waardering voor de inzet van onze medewerkers, vrijwilligers en samenwerkingspartners werken wij daar graag samen met deze raad en het college aan.

Dank u wel.

Fractie PGA :
Bas van den Bosch,
Marianne van de Ven – Meulendijks,
Rob Hikspoors,
Floris v.d. Moosdijk,
Ingrid Welten